

RAVNOMERNA MEDIJSKA ZASTUPLJENOST UČESNIKA U IZBORNOJ KAMPANJI

Izvod iz CRTA preporuka, sprovodljive do parlamentarnih izbora 2020. godine

Birači imaju pravo da budu informisani o izbornoj ponudi i ponašanju izbornih aktera, kako bi mogli da donesu odluku kome će dati glas. Neophodno je da se svim izbornim listama i kandidatima garantuje ravnomerna zastupljenost u elektronskim medijima. Ipak, tokom proteklih izbornih procesa u Srbiji pokazalo se da je pravo na informisanost, kao važna komponenta izbornog prava građana, institucionalno nezaštićeno. Republička izborna komisija nema nadležnost da postupa po prigovorima podnetim zbog nepravilnosti u postupanju sredstava javnog informisanja budući da se radi o nadležnosti iz delokruga Nadzornog odbora Narodne skupštine koji, međutim, nije formiran od 2000. godine. Iz tog razloga, Regulatorno telo za elektronske medije je jedino telo koje nadzire aktivnosti elektronskih medija i koje je zaduženo za stvaranje ambijenta u kome će kandidati imati jednake mogućnosti predstavljanja, a građani mogućnost da ostvare svoje pravo da budu istinito, potpuno i objektivno obavješteni o programima i aktivnostima podnosilaca izbornih lista, kao i o kandidatima s tih lista. Iz tog razloga, neophodno je ustanoviti jasna pravila postupanja ovog tela tokom predizborne kampanje.

Preporučene promene u ovoj oblasti moguće je postići izmenama Zakona o elektronskim medijima, Pravilnika o obavezama pružalaca medijskih usluga tokom predizborne kampanje (trenutno van snage) i Pravilnika o izricanju mera pružaocima medijskih usluga, ali pre svega izmenama dosadašnje prakse rada Regulatornog tela za elektronske medije (REM).

Obavezati REM na izveštavanje javnosti o radu emitera tokom i nakon predizborne kampanje

Primena ove preporuke podrazumeva izmenu postojeće prakse Regulatornog tela za elektronske medije.

Potrebno je uvesti obavezu REM-u da periodično, preporučeno na svake dve nedelje tokom trajanja kampanje, izdaje pisane izveštaje o praćenju i analizi rada elektronskih medija tokom predizborne kampanje. Izveštaji moraju sadržati nalaze stručne službe REM-a u vezi s ravnomernom zastupljenošću kandidata, odnosno izbornih lista u medijima, izveštavanja medija o aktivnostima kandidata, evidenciju javnih nastupa izbornih aktera u ulozi državnih funkcionera i kandidata, kao i druge važne aspekte rada medija koji mogu imati uticaj na objektivno i sveobuhvatno informisanje građana o kandidatima i izbornim programima. Dalje, REM-u treba uvesti obavezu da najkasnije u roku od mesec dana od proglašenja konačnih rezultata objavi konačan Izveštaj o radu elektronskih medija tokom izborne kampanje.

Uvesti obavezu pisanja obrazloženja odluka za prijave povrede opšteg interesa

Primena ove preporuke podrazumeva izmenu praksi Regulatornog tela za elektronske medije i Pravilnika o načinu izricanja mera pružaocima medijskih usluga.

Potrebno je uvesti obavezu REM-a da na osnovu svake prijave podnete u toku izborne kampanje u kojoj se ukazuje na povredu opšteg interesa izradi obrazloženje svoje odluke, kako bi podnosilac prijave bio upoznat sa činjenicama i okolnostima koje su bile opredeljujuće za donošenje konkretne odluke REM-a po datoj prijavi.

Uvesti obavezu uključivanja izveštaja stručne službe za nadzor i analizu u obrazloženje

Primena ove preporuke podrazumeva izmenu postojeće prakse Regulatornog tela za elektronske medije. Neophodno je uvesti obavezu REM-a da u obrazloženju, obaveštenju ili odluci navede i izveštaj stručne službe za nadzor i analizu, koja direktno obavlja poslove praćenja programa emitera.

Uvesti kratke rokove za odlučivanje REM po prijavama

Kako bi kontrola predizborne kampanje bila delotvorna, neophodno je propisati kratke rokove (72 sata) u kojima REM u toku kampanje postupa po prijavama, što je moguće uraditi kroz dopune Zakona o elektronskim medijima.

Proširiti opseg kazni koje REM izriče emiterima koji ne poštuju pravila tokom kampanje

Primena ove preporuke podrazumeva izmenu i dopunu Zakona o elektronskim medijima

Proširivanjem opsega različitih mera koje REM može izreći pružaocima medijskih usluga se može postići ravnopravnija primena mera od strane REM-a, budući da dosadašnja praksa pokazuje da se najteža mera izriče u izuzetno retkim slučajevima, dok izricanje mera opomene i upozorenja nemaju efekat odvratanja od ponavljanja nedozvoljenih ponašanja pružalaca medijskih usluga.

Uvesti jasne indikatore za procenu rada Saveta REM-a

Primena ove preporuke podrazumeva dopunu Zakona o elektronskim medijima.

Potrebno je dopuniti Zakon o elektronskim medijima tako što će se uspostaviti objektivna merila za ocenu rada članova Saveta. Dodatno, u okviru godišnjeg izveštavanja o radu REM-a, potrebno je uvesti obavezu izveštavanja o ispunjenosti indikatora uspešnosti rada Saveta REM-a. Ovakvo zakonsko rešenje, u smislu dopune obaveznog godišnjeg izveštaja REM-a, može dati argumentovan osnov Narodnoj skupštini za procenu i ocenu rada članova Saveta REM-a. Ovakvo rešenje može doprineti povećanju poverenja javnosti u instituciju REM-a i unaprediti odgovornost članova Saveta.

Otvoriti javnu raspravu u pripremi novog Pravilnika o obavezama pružalaca medijskih usluga tokom predizborne kampanje

Neophodno je da Pravilnik o obavezama pružalaca medijskih usluga tokom predizborne kampanje, koji je stavljen van snage 27. februara 2019, bude zamenjen usvajanjem novog pravilnika. Postupak usvajanja novog Pravilnika neophodno je započeti u najkraćem roku i povodom njegovog usvajanja sprovesti javnu raspravu u skladu sa čl. 40 Zakona o elektronskim medijima. Novim pravilnikom neophodno je, između ostalog:

- Definirati pojam ravnomerne zastupljenosti kandidata odnosno lista;
- Preciznije definirati prikriveno ili posredno preporučivanje izbornih lista ili kandidata. Naročito je potrebno precizno odrediti koje aktivnosti funkcionera koji su istovremeno kandidati ili istaknuti predstavnici podnosioca izborne liste se mogu objavljivati u okviru informativnog programa. Neophodno je razmotriti mogućnost da se njihovo pojavljivanje u informativnom programu svede na davanje saopštenja samo u slučajevima hitne prirode, dok bi se sve ostale njihove aktivnosti (učesće na manifestacijama, otvaranjima fabrika i sl.) smatrale predizbornom aktivnošću i emitovale isključivo u tom segmentu programa, kako bi se na njih primenila pravila o ravnomernoj zastupljenosti kandidata;
- Omogućiti efikasnije ostvarivanje prava na odgovor tokom predizborne kampanje. Ukoliko pružalac medijske usluge ne objavi odgovor po njegovom prispeću, ovo pravo trenutno je moguće ostvariti isključivo u parničnom postupku. Uprkos kraćim rokovima koji se primenjuju u izbornim kampanjama, trajanje sudskog postupka ne omogućava blagovremeno presuđivanje i objavljivanje odgovora. Iz tog razloga, neophodno je dodatno motivisati pružaoce medijskih usluga da objave odgovor zainteresovanih lica pre pokretanja parnice, tako što bi im se u izgled stavila neka od mera koje na raspolaganju ima REM;
- Do usvajanja zakona koji bi uredio političko oglašavanje, potrebno da novim Pravilnikom budu precizno, u kontekstu političkog oglašavanja, normirani pojmovi kao što su: uporedno oglašavanje, obmanjujuće oglašavanje, prikriveno oglašavanje i sl. Dodatno, potrebno je razmotriti mogućnost ograničavanja broja oglasnih poruka koje određeni politički subjekt može da zakupi, kako bi se donekle ublažile razlike u finansijskoj moći učesnika izbora.

Raspisati javni poziv za predlaganje kandidata za upražnjena mesta u Savetu

Od 2017. godine, Savet REM-a funkcioniše sa 6 od 9 članova. Kako bi REM konačno radio u punom sastavu, neophodno je da Narodna skupština raspiše javni poziv za predlaganje kandidata za članove Saveta čiji su ovlašćeni predlagači: Odbor za kulturu i informisanje; udruženja filmskih, scenskih i dramskih umetnika i udruženja kompozitora u Republici Srbiji i nacionalni saveti nacionalnih manjina. Neophodno je omogućiti da postupak predlaganja bude transparentan i da omogući svim relevantnim akterima da učestvuju u predlaganju, tamo gde Zakon predviđa predlaganje zajedničkim dogovorom.

Trenutno brojno stanje članova Saveta REM-a omogućava članovima Saveta faktičku nepomerljivost čak i u slučajevima kada očigledno nesavesno postupaju. Naime, postupak razrešenja pred Narodnom skupštinom koji pokreću narodni poslanici ne može biti započet ukoliko pre toga Savet većinom od 5 članova ne donese odluku o pokretanju postupka u kome se utvrđuju relevantne okolnosti za pokretanje postupka razrešenja. U trenutnoj situaciji, to praktično podrazumeva jednoglasnost: svi članovi osim onog protiv koga se postupak pokreće treba da glasaju "za" kako bi postupak bio pokrenut.

